

פרשת האזינו

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

השבוע בפרשת האזינו נושא משה את "שירת הפרידה" • לשירה זו מיוחסים סגולות רבות ובמיוחד כמקור לשאיבת כח ועידוד בעת יאוש

משה רבינו עומד ומוכיח את עמו לפני מותו. אחרי נאומיו הארוכים, המשתרעים כמעט על פני כל ספר 'דברים', מסכם משה את דבריו ב"שירת האזינו". בתלמוד מובא כי הלויים היו מזמרים את השירה הזאת בעת הקרבת קורבן מוסף. הרמב"ם מציין כי היו מקומות שהיו נוהגים לומר את השירה בתפילה בכל יום. על מטרתה של שירת האזינו קראנו בסופה של הפרשה הקודמת: "והיה כי תמצאנה אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד...". כל פעם, בעת נפילת הרוח או ברגעי יאוש, יפנה היהודי את מבטו אל השירה וישאב ממנח עידוד. בה ימצא את סוד קיומו של העם היהודי וגורלו המיוחד השונה מכל העמים על פני תבל, פשר סבלו התמידי בעבר ובהווה וייעודו הנצחי. יחד עם זאת יש בה הפחת תקווה לעתיד טוב יותר - באחרית הימים. וכפי שמצאנו במדרש (ספרי); "גדולה שירה זו שיש בה עכשיו ויש בה לשעבר ויש בה לעתיד לבוא ויש בה לעולם הבא" את השירה בעלת שבעים החרוזים חילקו חז"ל לשבעה חלקים:

פתיחה

החלק הראשון (פסוקים א-ו) כולל פסוקי פתיחה לשירה ובו קורא משה לשמים והארץ ("האזינו השמים ותשמע הארץ") הקיימים לעד להאזין ולהעיד במשך כל הדורות הבאים על צדקת ה' ופועלו. "א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא". בסיום הקטע שואל משה את כל הפונים עורף לתורת ישראל ובמעשיהם מכעיסים ומעציבים את ה': "הלה' תגמלו זאת...?", הרי הוא עשה אתכם לאומה בין האומות, הוא זה שקבע בכם את סדרי השלטון והכהונה ובידו להטיב לכם או להרע חלילה. א"כ מה פשר התנהגותכם?

היסטוריה

בחלק השני (ז-יב) מזכיר משה שם את יחסו המיוחד של האלוקים אליהם במשך ההיסטוריה הקצרה של האומה הישראלית. על אף שהיה בידו להשמיד כל יצור אנוש מתחת מפני השמים בימי דור המבול ולאחריו, קיים הקב"ה את העולם רק בשביל בני ישראל: כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו". במשך כל נדודיהם במדבר הנורא והמאיים שמר עליהם הקב"ה כעל "אישון עינו". כנשר - הידוע במידת הרחמנות על בניו בכך שהוא נושא אותם על כנפיו - כך "אבינו שבשמים" הוביל את בניו במדבר בדרך השקט-ובטח, כשאף אחת מן האומות לא יכולה לו.

הבעיטה

בחלק השלישי של השיר (יג-יה) מתוארים מעשה העם לאחר הכניסה לארץ הדשנה בעלת היבול המשובח. במקום הכרת תודה על הטבת התנאים הגשמיים החל העם "לבעוט" במיטבו - "וישמן ישורון (ישראל) ויבעט". נוסף להתמכרות לחומרניות העולם זובח העם אל האלילים ועוד יותר מכך: הוא מפתח ויוצר סוגים חדשים של אלילים לעצמו עד שבני אומות העולם אומרים כי אלו הם פסלי היהודים, התנהגות זו גורמת להתרחקות העם מאלוקיו עד כי: "ותשכח אל מחולליך (מולידך)".

העונש

בחלק זה (יט-כח) כעסו של הקב"ה גובר עד כי "אש קדחה באפי ותיקד (בכם) עד שאול תחתית...".

פרשת האזינו

ברגעים שכאלו החרב מכלה בכולם גם באלה שבימים רגילים יש לרחם עליהם: "גם בחור גם בתולה, יונק עם איש שיבה". הקב"ה חשב כבר לכלות את מפירי הברית עמו לולי אותם עמים שיתלו את השמדת עם ישראל בכוחם הגדול של אליליהם.

ראיית האמת

בתחילת החלק החמישי (כט-לט) מסיים משה את דברי תוכחתו לעם שלא השכיל להבין כי כל כוחו בא לו מן האלוקים. כל רוע מעלליו נשאר כמוס עם ה' וכאשר תכלה זכות אבותם, עליה הם נשענים, יוכל להפרע מהם. אולם למרות הכל כשיביא עליהם את היסורים ויד האויב תגבר ותתחזק ואין להם מושיע יבוא הקב"ה ששימש להם מחסה עד כה. אז יראו ויחשושו את האמת כי אני אני הוא ואין אלוקים עמדי (דוגמתי), אני אמית ואחיה...".

הגאולה

לצרות והעונש יש גבול, שהרי הקב"ה כבר הבטיח לעם ישראל נאמנה כי "אף בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי איתם בי אני ה' אלוקיהם" (ויקרא כ"ו). תחילתה של הגאולה בפרעון "חובותיו" של הקב"ה באויבי ישראל שניצלו את ה"הזדמנות" שניתנה להם והיכו בעם ישראל יותר מכפי שהורשו. באותו זמן יקויים הפסוק החותם את השיר; "הרנינו גויים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכיפר אדמתו עמו". האומות ישבחו את ישראל שהקב"ה נוקם את שפיכת דמם במלחמתם עם אויביהם ומפייס את אדמת ארץ-ישראל והעם היהודי היושב עליה על כל הצרות שעברו עליהם. בסיימו את ה"שירה" פונה משה אל העם ומבקשו: "שימו לבבכם . . לשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת" ובפרט שלכל עבודתכם יש הרבה שכר: "כי לא דבר ריק (לחינם) הוא מכם, כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה".

מות משה

בסיום הפרשה קורא ה' למשה לעלות אל הר נבו משם יראה את הארץ המובטחת לעם ישראל, ארץ כנען, אליה אין הוא נכנס: "כי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא..." בסוף ספר דברים (לד, ה - ח) מסופר על מות משה וימות שם משה . . ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה. ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו...

טבע השלמות שבבריא

במרכז הפרשה ניצבת שירת 'האזינו'. השירה מגלה לנו את טבע השלמות של הבריא ונוטעת בנו את האמונה בכוחה של הנשמה וקשר הברית הנצחי שלה עם בורא עולם.

פרשה של שירה

במרכז הפרשה עומדת שירת 'האזינו', המתנה הנפלאה האחרונה שמעניק לנו משה רבנו, המנהיג הנצחי, לפני היפרדו מעליו, ממש ביום פטירתו מהעולם. משה לא רק כתב את השירה בתורה, הוא גם אמר אותה לכל בני ישראל. בשירה משה סידר לפני בני ישראל את כל מה שקרה להם בעבר, מאז ימי האבות הקדושים, אברהם, יצחק ויעקב. ביאור של כל המאורעות שהיו והחסד הגדול שעשה עמנו הקב"ה מאז שלקח אותנו לחלקו, "כִּי חָלַק ה', עַמּוֹ: יַעֲקֹב, חֶבְל בְּסִלְתּוֹ". אח"כ מזכיר משה את הכעס על שבגדו ישראל בכל הטובה הגדולה הזאת והעונש של הגירוש מארץ ישראל והגלות הארוכה. לבסוף, כתוב כל מה שיקרה לעם ישראל בעתיד, עד הדור האחרון, דור הגאולה השלמה באחרית הימים, כולל הבטחה

פרשת האזינו

גמורה על הגאולה עצמה, הבטחה ללא תנאים. השירה הזאת היא עדות על נצחיות הקשר בין הקב"ה לישראל, בין כל אחד מאתנו לבין בורא עולם. מכיוון שהפרשה בדר"כ נקראת בשבת שאחרי ראש השנה, אחרי שהמלכנו את הקב"ה מחדש עלינו ועל כל הבריאה, אך טבעי שנקבל אישור בפרשה של השבוע למלכותו עלינו לעולם ועד. הפרשה באה לחזק אותנו במעמד הימים הנוראים, עשרת ימי תשובה, להזכיר לנו את הצורך לשוב אל שורשנו, להתחבר אל החלק הטוב השמור והמובטח לנו.

קלקול ותיקון

פרשות 'ניצבים', 'וילך', 'האזינו' ו'זאת הברכה', הן בעצם יחידה אחת המסכמת את דבריו של משה רבנו ביומו האחרון. בפרשת 'וילך' אומר משה אל העם, "כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת-מִקְרִי, וְאֶת-עֶרְפְּךָ הַקָּשֶׁה; הֵן בְּעוֹדֵנִי חִי עִמָּכֶם הַיּוֹם, מִמָּרִים הָיִיתֶם עִם-ה', וְאָף, כִּי-אֶסְרִי מוֹתִי". משה מזהיר את העם על המצבים הקשים אליהם הם עתידים להיקלע. שתי מדרגות של פירוד וריחוק מבורא עולם. הקב"ה אומר, "וְקָם הָעָם... וְהָפַר אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ... וְסָרָה אִפִּי בּוֹ בַּיּוֹם-הַהוּא וְעִזְבֹתִים וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם... וּמָצָאֻהוּ כְעוֹת רְבוּת, וְצָרוֹת". המצב הראשון שיפלו אליו נקרא הסתר פנים. אולם לאחר מכן כתוב, "וְאֲנֹכִי, הַסֵּתֵר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא, עַל כָּל-הַרְעָה, אֲשֶׁר עָשָׂה: כִּי פָנָה, אֶל-אֱלֹהִים אֲחֵרִים", זהו מצב קשה יותר, מדרגה של הסתר כפול.

כנגד זה מצוה השם את משה לכתוב וללמד לבני ישראל את שירת 'האזינו', כחיסון בפני הבאות, "וְעַתָּה, כָּתְבוּ לָכֶם אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְלִמְדָה אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, שִׁמְרָה בְּפִיהֶם: לְמַעַן תִּהְיֶה-לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, לְעֵד--בְּבִנִי יִשְׂרָאֵל... וְהָיָה כִּי-תִמְצָאֵן אֹתוֹ כְּעוֹת רְבוּת, וְצָרוֹת, וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד, כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ". בעת שהיו בני ישראל בעומק הגלות הקשה, ההסתר והצרות הגדולות, יקראו ויזכירו את השירה הזאת כעדות לברית הנצחית הקיימת בינינו לבין הבורא.

הקבלה מלמדת אותנו שתכלית הבריאה היא להיטיב לנבראיו ושאינו רע יורד מלמעלה כלל. בורא עולם משפיע שפע של תענוג, שפע של אור, בכל עת, אל כל הבריאה. אם כן, בדרך הפשט, קשה להבין את כל הדברים הכתובים לעיל, מה עניין העונשים החמורים וההרחקה מהבורא על כך שעוזבים את בריתו? ואיך אנחנו אמורים להאמין שדי בקריאה של שירה כדי לעורר את הרחמים ולתקן את מה שנפגם? אמונה תמימה זה טוב וזהו בודאי אחד היסודות החזקים ביותר של קיומנו, אבל חייבים להתבונן בכל הענין בדרך הפנימיות.

הקבלה מלמדת אותנו שכל הבריאה מורכבת משני יסודות - אור וכלי. האור הוא אותו שפע המושפע מהבורא והוא תמיד טוב. הבעיות מתעוררות כשזה נוגע לכלי. יש כלל שאומר שאין אור בלי כלי. לא יתכן גילוי של אור ללא שהיה שם כלי. ניתן לומר יותר מכך, שלא יתכן גילוי נאות ונצחי של אור ללא שאנחנו נתייגע ונכין כלי ראוי לאור, כלי המותאם לחוקים הרוחניים של הבריאה.

מה שמתואר בציטוטים הנ"ל הינו מצב בו עם ישראל פוגם בצינורות השפע ושובר את כלי הקבלה שלו. כתוב במסכת ברכות, "אם תעזבני יום אעזבך יומיים", ואנו לומדים שאם אנו מתרחקים צעד אחד מהבורא, הוא מתרחק מאתנו בעצם שני צעדים, ממש כמו דמותנו במראה. הקלקול שאנו עושים מרחיק אותנו עוד הרבה יותר ממה שאנו חושבים. מי שמעצים את העונש של מדרגת ההסתר זה לא הבורא. מי שאחראי להגדלת החושך בעולמנו עד למצב של הסתר כפול ר"ל, מצב של ניתוק מוחלט מהאור, עד כדי כך שיהודי יכול לחיות בעולם הזה כביכול בלי מחשבה אחת על הבורא, בלי הזכרון של ההשגחה העליונה והברית הקושרת בין הכלי והאור, זה תמיד אנחנו.

אולם הבורא לא עזב אותנו יתומים חלילה. יודע נסתרות נתן לנו דרך איך לשוב ולתקן את הכלים, לשוב ולהעמיד מחדש את צינורות השפע בצורה מתוקנת, עד לבואנו אל התכלית, גילוי מלכותו של הקב"ה בעולם, מילוי הבריאה כולה באורו של השם. כפי שכתוב, "וְהָיָה ה' לְמִלְךָ, עַל-כָּל-הָאָרֶץ; בַּיּוֹם הַהוּא, יִהְיֶה ה' אֶחָד--וְשֵׁמוֹ אֶחָד" (זכריה י"ד ט'). השם זה האור ושמו זה הכלי, ושניהם יהיו לאחד. לתכלית זאת ניתנה לנו שירת 'האזינו', וכשנכנס קצת לעומקה נראה כיצד השירה מהווה בעיקר תזכורת חשובה עבורנו על הקשר שלנו עם הבורא. עדות עבורנו. תזכורת, שאף במצבים הקשים ביותר, יכולה לעורר בנו את

פרשת האזינו

זיכרון השלמות שבבריאה והרצון של הנשמה לשוב בתשובה, לתקן את מה שפגמנו וביחד ליצור עולם שכולו טוב.

ייחודיות השירה

מי שמתבונן בשירה הכתובה על הקלף בספר התורה, רואה שהיא כתובה בשונה מכל התורה. בעוד התורה כולה היא רצף של תיבות המופסק אך מדי פעם ברווחים שונים, השירה כתובה בצורת שתי עמודות, כמבנה מסודר המעיד על תוכנה הרוחני.

חז"ל אמרו לנו שסה"כ מתחילת הבריאה ועד סופה ישנן עשר שירות. תשע כבר הושרו והאחרונה היא השירה לעתיד לבא, שירתו של משיח, שירת הגאולה השלמה. בפירושו של הרב שליט"א ל"מאמר הקיווי (תקוה)" של הרמח"ל, מציין הרב שליט"א ששירה בגימטריה שווה תפילה. אלא שבועד שתפילה היא דבר ספונטאני ולא מסודר העולה מתוך חסרונותינו, השירה מעידה על שלמות. שלמות וסיום של מצב מסוים, שלמות המתבטאת היטב במבנה בו היא כתובה בספר התורה. תיבות המילים מונחות זו על גב זו כמו לבנים מסודרות המקימות בניין שלם. אדם מקים בנין כשיש לו תקוה לעתיד. שירת 'האזינו' מסכמת את כל מה שאירע וכל מה שיאירע לעם ישראל בכל הדורות ובכך מתבטאת עוצמתה. מתוך כך גם עולה הכח שהיא נוטעת בנו כשאנו קוראים אותה בבתי הכנסת. כח של סדר פנימי, כח של אמונה בתכלית הטוב, כח של שלמות פנימית ותקוה לעתיד.

שירה זה שלמות

השירה, כאמור, נותנת לנו הצצה אל השלמות, רגע לפני שנכנסים אל תוך הפרטים אינספור של השנה החדשה. רגע לפני שאנו כבר נכנסים אל מהלך העניינים של העולם הזה, אל המצבים בהם לרב אין אנו מסוגלים לראות שלמות. אולי אפילו להפך, לרב אנו רואים רק חלקי דברים וחסרונות רבים, עד כי ניתן ח"ו לאבד את האמונה בהשגחה.

כמו המשל על אותו אדם שנכנס אל החייט וראה אותו לוקח יריעת בד נפלאה, מושלמת, ללא פגם. עוד לפני שהספיק להבין מה קורה, הוא רואה את החייט פורס את הבד על השולחן ומתחיל לגזור אותו לגזרים. אותו אדם נחרד, הוא לא הכיר את עבודת החייטות, כמעט כפי שאנו איננו מכירים את עבודת ההשגחה העליונה. אותו אדם התחיל לצעוק על החייט, כיצד הוא משחית יריעת בד שכזאת. כמובן, שאחרי שהסבירו לו את תכלית העבודה, נתרצה ונרגע.

הקב"ה הוא החייט של המציאות שלנו. במהלך השנה, אנו רואים רק חתיכות של מציאות, לפעמים טובות ולפעמים פחות טובות ואין אנו מצליחים לחבר את הדברים ולראות את השלמות הנסתרת, את התכלית הפועלת מאחורי כל הפרטים.

עכשיו, רגע לפני שמתחילה העבודה של השנה החדשה, אנו מתחברים לשלמות המהלך דרך שירת 'האזינו', לזכור את החייט, לזכור שהדברים אינם מיקריים, אלא מונחים ומודרכים מתוך שלמות ולמען השלמות.

תפקיד השירה

אחרי חודש אלול, חודש התשובה, אחרי יום הדין הגדול בראש השנה, נתחבר לשירת 'האזינו'. השירה, כמו כל התורה, מדברת אל הכלל, אבל גם מדברת אל כל אחד מאתנו כפרט. אחד הדברים שאומר משה רבנו בשירה הזאת הוא המסר שבני ישראל ילמדו מהמעשים שנעשו שלא כהוגן ולא יחזרו עליהם, אלא ייטיבו מעשיהם מכאן ולהבא. כמו שנאמר, "וּמוֹדָהּ וְעֹבֵב יִרְחָם" (משלי כ"ח י"ג). אחרי מהלך של תשובה, חייבת לבא ההתחייבות שלא נחזור לדרכנו הקודמת. לכל אחד מאתנו יש את ה'האזינו' שלו, וכל אחד באמת צריך להתבונן בשינוי שחל בו ולקוות שאכן למד את השעורים של השנה הקודמת ועכשיו ניתן ללכת עם פנים חדשות אל עבר השנה החדשה, אל עבר כל ההבטחות הטובות של שירת 'האזינו'.

פרשת האזינו

דיבור ואמירה

בספר 'ברכת שלום על התורה' מפורש הפסוק הראשון של שירת 'האזינו' בדרך העבודה. "הָאֲזִינוּ הַשְּׁמַיִם, וְאֶדְבָּרָה; וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, אֲמֵר־פִּי". שמים אלה אנשים שכל עסקיהם בעניינים רוחניים. אנשים שאינם רחוקים מהאמת ולכן שייך בהם לשון האזינו. לשון קירבה, שמאזינים למישהו שנמצא קרוב אלינו, מנטאלית וגשמית. לעומת זאת, ארץ הם אלו שעוסקים בדברים ארציים ולכן שייך אצלם שמיעה. מלשון שמועה, כששומעים משהו או מישהו מרחוק. שני סוגי אנשים אלו דורשים גישות שונות בפניה אליהם. במעמד הר סיני כתוב, "כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב, וְתִגִּיד לִבִּי יִשְׂרָאֵל" (שמות י"ט ג'). חז"ל דרשו מהפסוק שיש שתי גישות דיבור שונות. אצל אלו הקרובים לאמת שייך לשון דיבור, שייך לגלות להם שהעבודה הרוחנית חייבת להיות לשמה, היינו שלא על מנת לקבל שכר. לעומת זאת, אצל אלו הרחוקים יותר מהאמת שייך לדבר במושגים של עבודה שלא לשמה, על מנת לקבל שכר. שני סוגי האנשים נמצאים כמובן בתוך כל אחד מאתנו, שמים וארץ, בני ישראל ובית יעקב, הנשמה והגוף. אם נודיע לגוף את האמת המוחלטת שהעבודה צריכה להיות לשמה, הגוף בשום אופן לא יסכים. הגוף הוא הרצון לקבל ואינו מוכן לעשות תזוזה קטנה אפילו, אם אין בה מעט תענוג ושכר. לעומתו הנשמה, קרובה לאמת ולכן אדם שהצד הרוחני בו כבר חזק, הוא קרוב לשמים, אפשר להודיעו שכל עבודתו חייבת להיות עם כוונה טהורה, לשמה.

דיבור שלא לחינם

בספר 'שמות', בלימוד של פרשת 'בא', מסביר הרב שליט"א את חשיבות הדיבור גם כאשר כביכול אין מי שיקשיב, או אפילו אין מי ששומע. משה רבנו שנשלח לדבר אל פרעה טוען שאין עם מי לדבר. מכל האנשים בעולם, פרעה הוא אולי האטום ביותר. אטום מלשון טומאה. קשה מאוד, כמעט בלתי אפשרי, לדבר דברי אמונה עם מישהו שאוזניו ערלות מטומאה של מאכלות אסורות ושאר עבירות. משה טוען שדיבורו לחינם. בתגובה, אומר לו הקב"ה, אתה תדבר ואהרון ישמע, הדברים ייקלטו בעולם, כמו זרעים שיתחילו לצמוח, אחרי שאהרון ישמע, כל אחד ישמע את מה שהוא צריך לשמוע, כל אחד ישמע כבר את העניין המיוחד שלו. הדברים חייבים להיאמר כדי להישמע בחלל העולם. במילא זה ישפיע גם על פרעה. הדיבור יוצא ממשה והולך ומתפשט ברחבי מצרים, משפיע על התודעה של כולם. הדיבור נאמר, הזרע נקלט. יש השומעים מיד ויש השומעים לאט, לאט. האחרון והיחיד שממש לא שומע, זה פרעה. אבל בסוף גם הוא שומע ואומר, "ה' הַצִּדִּיק, וְאֶנִּי וְעַמִּי, הִרְשָׁעִים" (שמות ט' כ"ז).

נשמה וגוף

הדברים מתקשרים לפרשה שלנו כאשר מבינים שהפסוק הראשון של השירה אכן מחלק בין תודעת הנשמה לתודעת הגוף. "אור החיים הקדוש" מקשה על הפסוק ושואל למה נאמר, "הָאֲזִינוּ הַשְּׁמַיִם, וְאֶדְבָּרָה; וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, אֲמֵר־פִּי", ולא נאמר גם לארץ בלשון ציווי, 'שמעי' ארץ. המגיד מקו'ניץ מבאר זאת בכך שמשה רבנו נותן כאן הנחיה למנהיגי הדורות כיצד לדבר דברי מוסר אל העם. ראשית ידברו אל המנהיגים, שהם בחינת שמים, ואח"כ כבר תשמע הארץ, ישמעו כל העם. באותו אופן ממש גם ניתן ללמוד כיצד לדבר אל האדם הפרטי.

כפי שמפרש ה"נתיבות שלום", הגוף כל הזמן שקוע וטרוד בענייניו הארציים ורחוק מלשמוע, אבל הנשמה הלא היא חלק מלוק ממעל ובודאי תשמע את כל מה שידברו אליה החכמים, וכשיכנסו הדברים באוזני הנשמה, ממילא ישמע גם הגוף הארצי. לכן נאמר, "הָאֲזִינוּ הַשְּׁמַיִם", בחינת נשמה "וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ", בחינת גוף.

מוסיף על כך הרב שליט"א ואומר שמשה רבנו מלמד אותנו כאן גם את הדרך הנכונה ללימוד תורה. רבים, בדור הזה, חושבים שצריך להנמיך את הרמה של שעורי התורה, לעשות אותה נגישה להמון המרוחק. משה רבנו מורה לנו שלא לעשות כן, לא להוריד את התורה. ה"עמך" אולי לא מבין את הדברים, אבל צריך לזכור שלכל אחד יש חלק ממעל, ניצוץ אלוהי, גם לרחוקים ביותר, החלק שכן מבין. לכן צריך

פרשת האזינו

כל הזמן להרים את הרמה ולא לרדת. לכן משה אומר, "הָאֲזִינוּ הַשְּׁמִים, וְאֶדְבְּרָה", אני אדבר אל השמיים וזה יהיה בדרגה של שמים כראוי לדברים גבוהים, ואז, "וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, אֲמַר־יָי".

בת קול

באותו ענין חשוב להוסיף את מה שאמרו חז"ל, "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה" (אבות ו'). ה"בעל שם טוב" הקשה על ענין זה בטענה, מדוע יוצאת בת קול בכל יום מחדש אם אף אחד לא שומע אותה. תשובתו היתה שהרהורי התשובה המתעוררים לפרקים בלב היהודי, המה התוצאות של הבת קול הזאת. כי למרות שכביכול אף אחד לא שומע, הנשמות שומעות וממילא אם הנשמה שומעת סופו של הגוף גם כן להתעורר. מסיים ה"נתיבות שלום", "העבודה של היהודי היא רק בבחינת "אֶחָזְתִּיו, וְלֹא אֶרְפֹּנוּ" (שירה"ש ג' ד'), שיאחז בהתעוררות הזאת" (נ"ש על התורה).

אם אנו חווים התעוררות בתקופת החגים הזאת, בשעה של עת רצון גדול כל כך, עלינו להכיר בכך שזרקו לנו חבל הצלה משמיים, ועכשיו נדרש מאתנו להחזיק בחבל חזק ככל שנוכל, בבחינת, "אֶחָזְתִּיו, וְלֹא אֶרְפֹּנוּ" (שם).

מסר לעבודה

כתוב בשירה, "שָׁחַת לוֹ לֹא, בְּנֵיו מוֹמִים", מתוך דבריו של הרב שליט"א אנו מגלים כיצד פסוק זה מעורר אותנו לעבודה הנדרשת מאתנו בתקופת הימים הנוראים. בראש השנה נפתחים שלושה ספרים שבהם כולם נכתבים ונחתמים לשנה חדשה. צדיקים גמורים נכתבים לאלתר, כבר בראש השנה, לחיים טובים ולשלום. רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה. בינוניים תלויים ועומדים מראש השנה ועד יום הכיפורים.

בספר 'שמעתי', מובא בשם "בעל הסולם", שבעצם לא שמדובר על אנשים שונים, אלא שלושת סוגי האנשים נמצאים במציאות של אדם אחד. יש חלק באדם שהוא צדיק גמור, יש חלק שהוא רשע גמור ויש חלק בינוני. החלק שהוא צדיק גמור זה החלק שתמיד רוצה לתת, להשפיע. כנגדו, החלק שרוצה רק לקבל הוא רשע גמור, רשע ר"ת רצון של עצמו, ויש חלקים שנקראים רשות, ששם העבודה של האדם זה לקחת את הכל ולהכניס את זה בקדושה.

אנו מתפללים שהחלק של הצדיק הגמור יכתב ויחתם לאלתר לחיים, ימשיך ויתחזק עוד שנה, כדי שהאדם יהפוך להיות רק משפיע. החלק שרק רוצה להיות אגואיסט, אותו צריך להמית וכל מה שבינוני, צריך לחזק אותו שיהפוך לצדיק גמור. הכל בתוך אדם אחד.

כפי שלאדם יש איברים שונים, מח, לב, כבד וכו' והוא צריך לעבוד את הבורא עם כולם, כך האדם צריך לעבוד עם כל שלושת החלקים. אם יעבוד רק עם הצדיק שבו, זה יהיה חסר. צריך עבודה שכוללת את כל האיברים, עבודה שלימה. "כל עצמותי תאמרנה".

הרב שליט"א אומר, צריך להכיר בזה שיש בנו כל מיני חלקים ושזה הכל שייך לנו, לא מחוצה לנו. אם אדם רואה רשעות, הוא ישר אומר, איזה רשעות יש בעולם. צריך שידע, שאם הוא היה צדיק גמור, לא היה רואה רשעות בכלל. האדם כל הזמן רואה מתוך הפנימיות שלו. הוא מצלם תמונות של מציאות מתוך הפנימיות שלו. צריך לזכור שחז"ל אמרו ש"הפוסל במומו פוסל". צריך לדעת שהדבר הזה שהאדם רואה בחוץ, זה נמצא בתוכו והוא צריך לעבוד עם עצמו, לא עם אחרים. לא לתקן אחרים ולמצוא חסרונות אצל אחרים.

ככלל, אם הוא רואה חסרון שיראה את זה אצל עצמו. אם הוא רואה מעלה שיראה אותה אצל הזולת. זה יוצר שלמות, מפני שהאדם מפסיק לראות חסרונות בעולם. הוא רואה רק חסרונות בעצמו וגם זה, כאשר אדם רואה את החסרונות בעצמו ומכיר בהם, אז אין גם חסרון בו. בסוד הפסוק, "וְעוֹד מַעַט, וְאֵין רָשָׁע; וְהִתְבִּינְנָה עַל-מְקוֹמוֹ וְאִיָּבֹנוּ" (תהילים ל"ז י').

הרמז לזה בפרשה, "שָׁחַת לוֹ לֹא, בְּנֵיו מוֹמִים". ההשחתה היא לו, בתוכו ולא, "בניו מומם", מחוצה לו. אם

פרשת האזינו

האדם לא מתקן את ההשחתה שיש לו, זה משפיע גם חוצה לו. החיסרון אינו מתחיל בחוץ, הוא מתחיל בפנים. על זה צריך לעבוד ואת זה צריך לתקן. התיקון נעשה על ידי הוידוי של יום הכיפורים. ברגע שאנו מגלים את כל החסרונות, את הכלים הריקים, משמים כבר דואגים להשלים ולמלא לנו אותם. ברגע שמתגלה הכלי, מתגלה האור.

[כנסו כאן להאזנה לשעור מוקלט של פרשת השבוע עם דוד אגמון >>>](#)

מוקדש לרפואת שמואל דב ישראל בן קרן נעמי, ים בת לי בתוך כלל חולי עמו ישראל

מוקדש לעילוי נשמת חנה שני בת שרה סרח ז"ל, גילה בת רחל ז"ל, שמחה בת עדיזה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה

'מודעות' - מרכז רוחני לקבלה וחסידות

רח' אחווה, 24 נווה צדק תל-אביב
03-5100587

פרפראות לפרשה

פרק ל"ב פסוק א'

"הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶדְבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרְי פִּי"

"ואדברה" = 218 בגימטריא = ירח. & משה רבנו = 613 בגימטריא תרי"ג.

משה רבנו מבקש מהשמים והארץ להיות עדים לדבריו שמדבר את בני ישראל.

השמים והארץ עומדים לעד, כמו הירח (הנלמד מהמילה "ואדברה") שעומד לעד.

במילה "שמים" הכוונה לאנשים חשובים וגדולים, ואילו "הארץ" הכוונה לפשוטי העם.

"ותשמע הארץ אמרי" - אותיות אמת. &&& "האזינו השמים" - אותיות אש.

אש = 301 בגימטריא = הצור. האש גורמת לאובדן מהיר, לא כן הקב"ה שמעניש עוברי רצונו במתינות.

"אמרי פי" = 341 בגימטריא = משא. משא- ראשי תיבות: ממשה שומעים אנשים. כמו שאדם נושא משא

על גופו, כך צריך כל אדם מישראל לקחת את דברי הנביא ולהשריש אותם בגופו ובנשמתו.

(ואם לא עושה זאת) "אמרי פי" = 341 בגימטריא = אשם.

פרק ל"ב פסוק ב'

"וְיַעֲרֹף בְּמַטֵּר לִקְחֵי תַעֲלַל בְּטַל אֲמַרְתִּי כְּשֶׁעִירָם עָלִי דָּשָׂא וְכִרְבִּיבִים עָלִי עֶשֶׂב"

דשא = 305 בגימטריא = שה. מאכל השה (כבש) דשא, שם כולל של הצמחים.

עשב = 372 בגימטריא = כבשים. עשב- ראשי תיבות: עשבים שוטים בשדה.

ועוד פירוש: עשב- ראשי תיבות: עוונות שנמחקים בכיפור, לאחר תשובה שלימה.

פרק ל"ב פסוק כ"א

"הֵם קִנְאוּנִי בְּלֹא-אֵל כְּעֶסְוִי בְּהִבְלִיָּהֶם וְאֲנִי אֶקְנִיָּאִם בְּלֹא-עֵם בְּגוֹי נִבְל אֶכְעִיסֵם"

"נבל אכעיסם" = 283 בגימטריא = פגר. חכמינו אמרו, שעם ישראל נצל מגזרתו של המן אף על פי

שעבדו לצלם של נבוכדנצר והיו ראויים לעונש. אבל זה שעבדו לצלם, היה למראית עין ואילו בליבם לא

האמינו כלל באותה עבודה זרה.

צדיק אמת המקפיד על אדם רשע יכול לעשות ממנו גל עצמות (פגר).

ידוע הדבר, ראשי התיבות של שתי הדברות הראשונות: "אנכי ה'", "לא יהיה" הם א-ל. ובהיפוך אותיות-

לא. וזאת הכוונה בפסוק: "הם קנאוני בלא אל, שהפכו אל ל-לא.

פרק ל"ב פסוק ל'

פרשת האזינו

"אִיכָה יִרְדֹּף אֶסָד אֶלְף וְשָׁנִים יִנְיִסוּ רִבְבָּה אִם לֹא כִי צוּכָם מְכָכָם וְה' הִסְגִּירָם" אלף = 111. כאשר עוזבים ח"ו את הקב"ה, אז אחד מהגויים רודף אלף מעם ישראל וזה רמוז במספר 111. הגוי האחד רודף, 1 את היחידים, 1 את העשרות ו-1 את המאות. "הסגירים" = 318 בגימטריא = חיש (מהר). חיש- ראשי תיבות: חטא ישראל שנרדפים. לפי שחטאו להקב"ה צורם ומכרם וה' הסגירם. פרק ל"ב פסוק מ' "כִּי אֶשָּׂא אֶל שָׁמַיִם יְדֵי וְאֶמְרָתִי חִי אֲנֹכִי לְעֹלָם" "אשא אל שמים" - אותיות שלם. שבועה בדבר הקיים כמו השמים, דבר השלם אפשר להישבע בו בדבר הקיים. "אנכי לעלם" = 251 בגימטריא נאר. בתפילת שחרית של יוה"כ אנו אומרים: "אדיר ונאור בורא דוק וחלד, מי אל כמוך". פרק ל"ב פסוק נ' "וַיִּמַּת בְּהָר אֲשֶׁר אֵתָה עֲלָה שָׁמָּה וְהָאֶסָף אֶל עַמִּיכָּ כַּאֲשֶׁר מֵת אֶהְרֹן אֲחִיכָּ בְּהָר הַהוּא וַיֵּאסָף אֶל עַמּוּי" "ומת" - אותיות מות. "שמה" - אותיות משה וגם אותיות השם. "בהר ההר" = 417 בגימטריא = זית. הזית היא משבעת המינים, כך משה ואהרן משבעת בחירי ישראל. אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, דוד ושלמה. "ויתאסף אל עמיו" - עמיו- ראשי תיבות: עם ישראל ומשה. לעילוי נשמת האשה הצדקנית יעל ע"ה בת אהובה תחי' נלב"ע כ"ז מר חשוון התשע"ב

יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי (לבא-ב)

כאשר יורד הגשם או הטל על גינת הירק - אמר הצדיק רבי שמחה בונים מפשיסחא - אין ההשפעה הטובה ניכרת מיד על הירקות. ברגע זה לא רואים שום שינוי אולם לאחר זמן, כאשר הירק גדל יפה, אנו מבינים כי הגשם שהשקה אותו פעל והצמיח אותו לשיאו.

ממש כמו הגשם והטל כן הוא גם האדם שלומד תורה ומקיים מצוות ה', אין ההשפעה המבורכת ניכרת מייד, אולם לאחר זמן כאשר רואים את האדם ומידותיו הנעלות עד שהבריות אומרות: ראו פלוני, כמה נאים דרכיו! כמה מתוקנים מעשיו! אשרי אביו שלמדו תורה! אשרי רבו שלימדו תורה! אז מבינים את רוב הברכה שקיבל בלימודו ובקיום המצוות.

האזינו השמים ואדברה (לב,א)

לעתיד לבוא יבואו כנסת ישראל ויאמרו לפני הקב"ה רבש"ע כתבת בתורתך 'הן ישלח איש את אשתו והלכה והיתה לאיש אחר לא תשוב אליו עוד', ואתה גרשתנו בין האומות והיאך אתה יכול להחזיר אותנו לך, ואמר להם הקב"ה איש כתיב בפרשה, אנוכי קל ולא איש. (מדרש רבה פרשה זו). מה פשר תשובת הקב"ה, דלמאי אהני מה דדוקא איש כתיב בפרשה. ויש לפרש ע"פ מה דאי' בגמ' (גיטין עז, א) דהזורק גט לאשתו בתוך ביתו או חצירו אינה מגורשת. לפ"ז יבואר, דכל איש יכול ליתן גט לרשות שאינו שלו, אך הקב"ה מלא כל הארץ שלו וכיצד יחשב שהגט יצא מרשותו לרשות אחרת, וע"כ אין הגירושין חלין כלל.

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (לב,א)

משה רבינו נוקט בלשון האזנה אצל השמים, ואצל הארץ נוקט לשון שמיעה, והנה מוצאים אנו שהנביא

פרשת האזינו

ישעיהו אומר להפך (ישעיה א, ב) 'שמעו שמים והאזינו ארץ' וצריך להבין מדוע הפך את הלשונות.

ה'ילקוט שמעוני' (רמז תתקמ"ב) תירץ ע"כ שהרי אין עדותן של עדים מתקבלת אלא א"כ נמצאה עדותן מכוונת, כלומר ששניהם תואמים זה את זה להפליא, ואם לא נמצאה עדותן מכוונת אין עדותן מתקבלת. ולכן אילו היינו מסתפקים בדבריו של משה רבינו בלבד, היו השמים עלולים לומר האזנתי אך לא שמעתי, וכן הארץ היתה אומרת שמעתי אך לא האזנתי, ונמצאת עדותן אינה מכוונת, לפיכך בא ישעיהו והפך הלשונות כדי שגם השמים ישמעו וגם הארץ תאזין. אך עלינו להבין א"כ, מדוע משה רבינו לא דאג כבר לכך שעדותן תהא מכוונת, ואמר ע"כ בעל ה'נודע ביהודה' דהרי אף עדות שאינה מכוונת נחשבת לעד אחד, והדין הוא דבן נח נידון אף בעד אחד, וא"כ יש לנו לומר ממה נפשך. שהרי משה רבינו מינה את העדים הללו לקבלת התורה ולכך לא צריך עדות מכוונת, משום דאם בנ"י יודו בקבלתה אין צורך בעדות כלל, ואם לא יודו ויכפרו בה יחשבו כבני נח שנדונים אף בעד אחד, וא"כ בכל מקרה נתייחס לעדות זו. מה שאין כן ישעיהו הנביא, שביקש עדים לעזיבת בנ"י את התורה, ואם יכפרו ויאמרו לא עזבנו את ה' יצטרכו שני עדים כיון שבשעה זו דינם כבר בוודאי היה כישראל וזקוקים לשני עדים שעדותם מכוונת.

כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו (לב,ג)

פירש"י כשאקרא ואזכיר שם ה' אתם הבו גודל לאלוקינו וברכו שמו, מכאן אמרו שעוין ברוך שם כבוד מלכותו אחר ברכה שבמקדש. וכבר תמהו כיון שמשה בגבולין היה כיצד הזכיר שם המפורש.

אמנם נראה דדין אמירת שם המפורש לאו במקום המקדש תלי, אלא במקום גילוי שכינה. וראיה לזה מדברי תוס' (סוטה לח, א ד"ה הרי) ושם הביאו דברי הספרי דבכל מקום אשר אני נגלה שם תהא מזכיר את שמי, והיינו בית הבחירה. וכתבו תוס' 'ונראה דמזה הטעם נמנעו כהנים לברך בשם המיוחד משמת שמעון הצדיק כדאמרי (יומא דף לט, ב) לפי שלא זכו שוב לגילוי שכינה'. ומבואר מדבריהם דהא דילפינן דבמקדש אומר השם ככתבו, אי"ז דין מיוחד במקדש אלא מחמת דשם נגלית שכינה, ולפ"ז עולה דבכל מקום שתהא בו גילוי שכינה אף חוץ למקדש, יאמר בו דין אמירת השם ככתבו.

והנה מטין משמיה דהגר"ח מאי דכתיב אצל משה (במדבר יב, ז) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. וביאר הגר"ח דכל הנביאים מלבד דברי הנבואה שנתבאו היו שאר דבריהם דברים בעלמא, אבל משה רבינו כל דבוריו היו בגדר נבואה. והנה בנבואת משה נאמר שהיתה במעלה משאר הנביאים ששכינה מדברת מגרונם. ולפ"ז נראה דבכל מקום שהיה משה מדבר הרי הוא מקום של גלוי שכינה, ולפיכך היה משה מזכיר בכל מקום שם המפורש והיה חיוב ענית בשכמל"ו מפני הזכרת שם במקום גלוי שכינה. (אמנם יעוין ברש"י ברכות כא, א שכתב דאף כשמשה היה מברך היו עונין אחריו אמן ולא בשכמל"ו וצ"ע).

עם נבל ולא חכם הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך (לב,ו)

וברמב"ן פירש ד'עם נבל' הכוונה ששכחו הטובה שעשה להם עכ"ל, ובפי' בעלי התוס' כתבו דהא דכתיב לקמן (פסוק כא) ואני אקניאם בלא עם בגוי נבל אכעיסם הוא מדה כנגד מדה להנאמר כאן עם נבל ולא חכם.

והנה הא דכתיב לקמן בגוי נבל פירשו חז"ל בספרי והובא ברש"י שם, בגוי נבל אלו הכופרים וכן הוא אומר אמר נבל בלבו אין אלוקים עכ"ל, ולכאורה כיון דהתם הוי מדה כנגד מדה לנאמר כאן א"כ לכאורה משמע דהא דכתיב הכא עם נבל שפירושו שהם כפויי טובה, הוא דבר אחד עם מה דכתיב לקמן בגוי נבל שפירושו אפיקורסות, והדבר טעון ביאור מה השייכות בין אלו ב' ענינים כפיית טובה ואפיקורסות.

פרשת האזינו

ונראה בזה ע"פ מה שהבאנו בשם מדרש הגדול וזה לשונו, ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, והלא עד היום הזה מצרים יודעים חסדו של יוסף, אלא שהיה יודע ולא השגיח עליו וכפר בטובתו, ולבסוף כפר בטובתו של הקדוש ברוך הוא שאמר לא ידעתי את ה', הא למדת שכפיית טובה הוקשה לכפירה בעיקר. לכך הקב"ה מזהיר את ישראל ואומר אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים הזהירו שלא תכפו טובתי שכפוי טובה אינו יכול לקבל פני מלכות שמים עכ"ל, הרי להדיא שכפיית טובה היא סתירה לאמונה, וזהו כאז המדה כנגד מדה 'עם נבל' שאין מכיר בטובתו של הקב"ה, והעונש לזה מפורש בגוי 'נבל' אכעיסם, שהם האפיקורסית וכמו שפירש בספרי הנ"ל, והצווי לבל נהיה כפויי טובה מבואר במדרש הגדול הנ"ל שהוא מקרא ד'אשר הוצאתיך מארץ מצרים'.

ובאמת נראה דכל זה נכלל בדברי הארחות חיים להרא"ש (אות כ"ו) שכ' לבטוח בה' בכל לבבך ולהאמין בהשגחתו הפרטית ובזה תקיים בלבבך היחוד השלם בהאמין בו, כי עיניו משוטטות בכל ועיניו על כל דרכי איש ובוחן לב וחוקר כליות, כי מי שאינו מאמין ב'אשר הוצאתיך מארץ מצרים' אף ב'אנוכי ה' אלוקיך' אינו מאמין, ואין זה יחוד שלם כי זהו סגולת ישראל על כל העמים וזה יסוד כל התורה כולה עכ"ל. ובפשטות כוונתו דמי שאינו מאמין באמונה פרטית חסר לו גם באמונת 'אנכי' דהיינו אחדות השם, אמנם להנתבאר בקרא ד'אשר הוצאתיך' למדנו לבל נהיה כפויי טובה, יתכן דגם זה כלול בדבריו דמי שאינו מאמין באשר הוצאתיך דהיינו שחסר לו ההרגשה של הכרת הטוב גם באנכי ה' אלוקיך אינו מאמין, וכמבואר במדרש הגדול הנ"ל 'שכפוי טובה' אינו יכול לקבל פני מלכות שמים

כי גוי אובד עצות המה ואין בהם תבונה (לב,כח)

ולכאורה מי שהוא אובד עצות הרי זה מחמת חוסר תבונה, ומה צריך לחזור ולומר 'ואין בהם תבונה'.

אלא דמצינו בגמ' (מגילה יב, ב) דאחשורוש שאל בתחילה את חכמי ישראל, כדת מה לעשות בושתי, ואמרו חכמים, מה נעשה, אם נאמר לו שיהרגה הרי למחר כשיתפקח יתבע את דמה מעמנו, ואם נפסוק את דינה לפטור הלוא יש בכך זלזול במלוכה, לפיכך אמרו לו לאחשורוש מיום שחרב בית המקדש וגלינו מארצנו, נטלה עצה מעמנו ואין בידינו לדון דיני נפשות, לך אל עמון ומואב היושבים במנוחה והם יפסקו את הדין.

הרי לנו, דפעמים באים למצב של 'אובדי עצות' אך לא מחמת חוסר תבונה, אלא אדרבה מבינה יתירה דמתוך ההפסד שיכול לבוא מעדיף המשיא עצה לומר שאין בידו עצה.

לפיכך הוצרך הכתוב להוסיף דגוי אובד עצות מחמת 'ואין בהם תבונה'.

כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב (לב,לו)

ולכאורה כיצד יכול הקב"ה לדון את עמו, והלוא קי"ל אין עד נעשה דיין, והקב"ה דן ע"פ מה שראה בעצמו, בסדר 'יטב פנים' (דרוש לשבת תשובה) תירץ, דכל הטעם דאין עד נעשה דיין היינו משום שהרואה במו עיניו את המעשה אינו יכול להפך בזכותו, אבל הקב"ה צדיק וישר, ואף כשרואה את מעשה העבירה אומר אני גרמתי לו שבראתי יצה"ר כפי שאמרו חז"ל, ולפיכך יכול אף הוא בעצמו להיות דיין כיון שיהפך בזכותו.

עפ"ז יש לפרש את הפסוק שלפנינו 'כי ידין ה' עמו' דה' אף שהיה עד גם דן כיון ש'על עבדו יתנחם כי יראה כי אזלת יד'. כפי שפירש רש"י 'יתנחם הקב"ה על עבדיו לשוב ולרחם עליהם', כיון שיודיע שידם קצרה ובאונס יצרם חטאו.

פרשת האזינו

ואין מידי מציל (לב,לט)

סנהדרין דף צח עמוד ב':

אמר רב: לא אברי עלמא אלא לדוד.
ושמואל אמר: למשה.
ורבי יוחנן אמר: למשיח.

והנה גימטרייה כוללת של שלושת העיניים האלו משה דוד משיח כגימטרייה 717 "ואין" עם הגימטרייה הגבוהה לבון הסופית של ואין העולה 700 שכן על ידי משה דוד משיח נעשית ההצלה הסופית מהגלות משה שר התורה דוד המלך ומשיח גואל.

אך יש לזכור שמה שאנחנו מחכים למשה שבדור ולדוד אשר יקים לנו השם ולמשיח צדקנו הכל הוא בחינת מידי מציל כלומר מידי של השם ולא לצפות לעיניים האלו כדבר בפני עצמו אלה מידי של השם בלבד נעשית ההצלה האמיתית מהגלות במהרה בימנו אמן.
&

אם שנותי ברק חרבי ותאחז במשפט ידי אשיב נקם לצרי ולמשנאי אשלם (לב,מא)

'אשיב נקם וגו'" למדו רבותינו באגדה, מתוך לשון המקרא שאמר ותאחז במשפט ידו, לא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה, מדת בשר ודם זורק חץ ואינו יכול להשיבו והקב"ה זורק חציו ויש בידו להשיבם כאילו אווזן בידו, שהרי ברק הוא חצו שנאמר כאן ברק חרבי ותאחז במשפט ידי וכו'. (רש"י ומקורו מהמכילתא).

והנה איתא בגמ' (תענית כט, א) 'בשבעה נכנסו נכרים להיכל ואכלו וקלקלו בו שביעי ושמיני, ותשיעי סמוך לחשיכה הציתו את האור והיה דולק והולך כל היום כולו וכו', והיינו דאמר רבי יוחנן אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף'.

יש להקשות ע"ז, דהלוא רבי יוחנן הוא זה שסובר 'אשו משום חציו', דהיינו שהמדליק אש נחשב דהוא בעצמו זרק חץ, וכל מה שנשרף על ידו נחשב כאילו הוא בידיים עשה את ההיזק, והקשה על כך ה'נימוקי יוסף' דא"כ כיצד מותר לפי רבי יוחנן להדליק נרות בערב שבת עם חשכה, הלוא נחשב כאילו הוא בעצמו מבעיר את האש במשך כל זמן הבעירה, ותירץ הנימו"י דהחיוב משום חציו היינו דבשעה שיצא החץ ממנו נחשב כאילו נגמר המעשה, ובע"ש גמר מצידו את כל פעולה ההדלקה.

ולכאורה א"כ כיצד אמר רב יוחנן דהיה קובע את הצום בעשירי, והלוא לדידיה נחשב כאילו כל הפעולה נגמרה ברגע הראשון, וא"כ אדרבה זהו טעם לקבוע את יום התשיעי כיון שאז התחיל הבעירה. (מפורסם על כך התירוצ' המופיע במספר ספרים וביניהם 'המאיר לעולם' לרבי מאיר מיכלשטאט זצ"ל ובספר 'זכרון יהונתן' (חלק חו"מ ס"ב) דדברי הנימו"י מתייחסים אל האדם המדליק דנחשב כאילו נשרף כולו בשעת ההדלקה, אך לגבי הדבר הנשרף לא נחשב כשרוף בשעת הדלקה אלא כל הזמן הולך ודולק, ולכן לגבי קביעת יום התענית התייחסו לענין ביהמ"ק שנשרף שכלפיו נחשב שכל היום נשרף).

ואולם לפי דברי המכילתא שהובאו ברש"י ניחא שפיר דדברי הנימו"י יכולים להתקיים בבשר ודם. שכיון שזרק את החץ אין בידו להשיבו, אבל את ביהמ"ק שרף הקב"ה בעצמו וכפי שאי' בגמ' (ב"ק ס, ב) שהקב"ה אמר עלי לשלם את הבערה שהבערתי, וא"כ הרי הקב"ה ביכלתו להשיב את החץ, ולכן לא

פרשת האזינו

נחשב כאילו כבר נשרף ביהמ"ק בתחילה. ומכיון שביהמ"ק המשיך לבעור ברובו ביום העשירי לפיכך אמר רבי יוחנן דהוא היה קובע את הצום ביום העשירי.

הרנינו גויים עמו כי דם עבדיו יקום" (לב, מג)

בזמירות שבת בזמר "דרור יקרא", נאמר: "אלוקים תן במדבר הר, הדס שיטה ברוש תדהר" ולכאורה צריך להבין,

האם זה מה שמטריד אותנו כרגע, שבמדבר יהיה הר, או הדס, שיטה, ברוש ותדהר! ונראה לבאר ע"פ הגמרא במסכת ראש השנה דף כ"ג ע"א, אמר רבי יוחנן כל שיטה ושיטה (שם של עץ) שנטלו נוכרים מירושלים, עתיד הקב"ה להחזירן לה, שנאמר "אתן במדבר ארז שיטה", ואין מדבר אלא ירושלים, שנאמר "ציון מדבר היתה".

א"כ, המשורר מבקש: אלוקים, תחזיר לירושלים שהיא המדבר, ולהר הבית את ההדס, שיטה, ברוש ותדהר.

וממשיכה הגמרא שם: ואמר רבי יוחנן אוי להם לעובדי כוכבים שאין להם תקנה שנאמר, "תחת הנחושת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחושת ותחת האבנים ברזל. תחת רבי עקיבא וחבריו מה מביאים?

ועליהם הוא אומר "ונקיתי דמם לא נקיתי". וביאור הפסוק "ונקיתי דמם לא נקיתי" (שהרי משמע נקיתי, ומשמע לא נקיתי), הוא: שהקב"ה אומר, אני מוכן לנקות לגויים על שאר הדברים שלקחו והרסו, על רכבות מלאות זהב ששדדו הנאצים מהיהודים וכו' וכו'.

אבל דמם לא נקיתי. את דמם של ישראל, זה לא אנקה להם, לגויים. ואנו מחכים לראות שהקב"ה ינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוך. כידוע, אחת מהסיבות שמצאו הגויים להרוג בנו, היתה "עלילות הדם", שכביכול אנו משתמשים בדמם לאפית המצות. בדרך כלל היה "נעלם" איזה ילד גוי, ו"מצאו" אותו אצל אחד היהודים, וזו היתה ה"הוכחה" שאנו רוצחים ע"מ להשתמש בדם. בספר "עולמו של אבא", מספר שעד כדי כך הגיעו הדברים, שבקהילה אחת בהונגריה קרה, ששבוע לפני חג הפסח נמצא ילד הרוג בקרבת בית הכנסת ואימה ופחד נפלה על כל בני הקהילה, שוב יאמרו הגויים שהיהודים הרגו את הילד, כי הם זקוקים לדמו למצות, והערלים ינקמו את נקמת דמו. התאספו ראשי הקהילה ודנו כיצד לקדם את פני הרעה. לפתע נפתחה הדלת ושמש הקהילה פרץ לתוך החדר ואמר בשמחה: מזל טוב, ברוך ה' התברר שההרוג הוא ילד יהודי...

וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה (לב, מח-מט)

'וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה' בשלושה מקומות נאמר בעצם היום הזה וכו' אף כאן במיתתו של משה נאמר בעצם היום הזה, לפי שהיו ישראל אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו אדם שהוציאנו ממצרים וכו'. (רש"י).

כיצד אמרו ישראל 'אין אנו מניחין אותו' וכי היה ביכלתם למנוע את מיתתו של משה רבנו, וביאר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל דבני ישראל היו מרבים בתפילה ומתחננים לפני הבורא שלא יקח את משה.

אולם הגרי"ז זצ"ל אמר שא"צ לומר כן, אלא דמכיון שנאמר לו 'ומות בהר אשר אתה עולה שמה', הרי לנו דהעלייה להר היא תנאי הכרחי למיתת משה, והיה בידם למנוע ממנו מלעלות להר ובכך היו מעכבין את מיתתו

על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל במי מריבת וכו' (לב, נא)

אומר ה"משך חכמה" כי הגאון מווילנא מבאר את המושג "דין וחשבון", ולכאורה צריך לעשות קודם

פרשת האזינו

חשבון ורק לאחר מכן לתת את הדין!?!
אלא שראשית יש לתת דין על מה שעשית, ולאחר מכן בוחנים מה היית אמור לעשות באותו הזמן... וכאן בני ישראל נותנים דין על אשר מעלתם בי, ומעבר לכך מגיע להם עונש על אשר לא קדשתם את ד'...

ומות בהר אשר אתה עולה שמה והאסף אל עמך כאשר מת אהרן אחיך בהר ההר ויאסף אל עמיו (לב,נב)

'כאשר מת אהרן אחיך' באותה מיתה שראית וחמדת אותה, שהפשיט משה את אהרן בגד ראשון והלבישו לאלעזר, וכן שני וכן שלישי וראה בנו בכבודו, אמר לו משה אהרן אחי עלה למיטה ועלה, פשוט ידיך ופשט, פשוט רגליך ופשט, עצום עיניך ועצם, קמוץ פיך וקמץ, והלך לו. אמר משה אשרי מי שמת במיתה זו (רש"י).

מה בדיוק חמד משה במיתת אהרן. ונראה, דהלוא האדם בהיותו בעולם חייב לחיות ע"פ ה' ולשמור את כל מצוותיו, ואולם כשמת נעשה חפשי מן המצוות, ואולם במיתת אהרן מצינו דאף המיתה היתה ע"פ ה', דקיים את צווי המיתה אחד לאחד, דנצטווה לעלות למיטה וקיים ועלה, נצטווה לפשוט את ידיו ופשט, וכו'.

אל כך נתאוה משה רבינו שאף מיתתו תהיה על פי ה', ואכן זכה לכך כדכתי' 'ומות בהר', דאף על מיתתו נצטווה, וכדסיים הכתוב ואמר (לקמן לד, ה) 'וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב על פי ה'.